

let: sendero, vereda» Andorra, *DAG.*; pall. 'corriol, camí estret pel qual no passen les cavalleries': «només hi pot passar un home *aspait*» Cardós i V. Ferrera (*BDC* xxiii, 318); tant el *DFA.* com els tres poetes [1950 ---] que cita *AlcM* es basen exclusivament en el *DAG.* i la meua nota del *BDC.* i manquen d'autoritat els valors que li donen i encara més els que en dedueix *AlcM*; preferible a l'acc. que li vol donar el *DFA.*, que ja té el mot *caminal* en català, seria adoptar-lo en la que li atribueix Pau Vila, que com a mestre geògraf té més veu en un mot així: «cada *vial* lateral del passeig, parlant del dos laterals de la Rambla de Bna. (allò que ara els xofers anomenen trivialment i amb terme equívoc 'els laterals'), *Miscell. Barcinonensia*, iv, 1965, n.º 11, p. 74; sense rebutjar la del *DFA.*

Des de Cardós i Andorra l'àrea del mot continua pel Segre i per la Noguera Pallaresa avall fins als passos de Collegats i Oliana: parlant d'una osca alta de la serra: «en diuen *La Portella* perquè hi passe algun *biàls* Romadriu; «no vos estimbareu si anau per aquí, però *lo biàl* passe per allà» St. Romà de Tavèrnoles; «són *viarany*s en terres de pastura» Baiasca; *Lo Vial dels Bous* i partideta *Les Vials*, Berrós; a Llessui me n'ensenyaven tres, amb nom respectiu: *Vial de l'Isard*, *V. de la Gavarnera*, *V. de l'Ambuït*; segueix encara per tots els pobles de la Ribera de Sort, i l'últim al Sud és Selluï (*NL La Roca del Vial*) (1964); pel Segre ja no el vaig sentir més enllà de Noves (*La Cova 'l Vial*, 1964).

No registrat com a adj. 'pertanyent a camins i a la seva construcció' però és llatíisme legítim i està en ús. +*Vialitat* 'el conjunt de les vies i de llur construcció': «la Reforma de la ciutat vella que ha de variar i transformar completament les seves condicions higièniques i de *vialitat*», Coromines, preàmbul del gran *Pressupost Extraordinari de Cultura* del Municipi de Bna. (que l'Ajuntament de Real Orden li publicà traduït al castellà 1908).³

Viarany, no n'hi ha dades anteriors a les afrontacions d'Olèrdola (Penedès) que transcriu el *DAG.* i semblen dels Ss. xvii-xviii; i les cites que dóna de *La Renaixensa* del 1875 i Torres i Bages; *viareny* en Bosch de la Trinx. potser és err. tip.; i eds. recents de Lab., Bulbena i Vogel. Però ja també en l'*Atl.*: «Vina —li diu— al primer raig del alba / te vull acompanyar a la que 't salva / --- / un *viarany*, que's clou entre falgueres, / los guia a un bosc d'alzines y oliveres, / del munt platxeríós turbant gentil / ---», *Intr.*, 21a; «tan bon punt los deixa veure lo *viarany* que mena al xòrrech, s'arruan los mariners ---», Verdaguier, *Colom*, 161.2 (i id. 61).

En l'ús del Princ. es devia fundar el mateix Aguiló en uns versos que semblen ser dels anys 1860-75: «perdonau el qui a palpentes / puja amb pena el rost *viarany*» (*Antol. Po.*, 1975, 133); «fa estona que he deixat el camí entre l'abetosa: en arribant a un prat de molta herba se m'ha perdut, i ja fa més de dugues ores que no segueixo sinó *viarany*s fets per les aigües, atravesant de tant en tant uns tarteres ---», Massó Torrents (*La Sirena de Muntanya*, *Croquis Pir.* 2 II, 36);

«per al mateix Silèn, les bruixes, que el traüt del carro, marxant per *viarany*s mal afressats, esquivava, eren una realitat», Coromines (*Silèn*, vii, 98); el recordo d'uns versos humorístics de Pompeius Gener, en context d'èmfasi retòric (amb brins d'ironia, per desgràcia un xic malgastat per l'enfít d'algun floralista), però tanmateix és una bella i noble paraula.

És arbitrari, però, de donar-li una pronúncia mallorquina (manca als diccionaris *Fgra.* i *Amen.*) i cat. occid. (com fa *AlcM*), car el mot no té ús viu sinó en cat. or., i encara només en la meitat N. d'aquest domini; és encara enterament xocant per als pagesos del Maresme, i de la zona entre aquest i el Montseny (p. ex., desconegut a Vallgorquina, 1931), mentre que l'he sentit en diversos punts del Lluçanès («per la Serra de la Coromina passa un *biaráy* que havia estat camí ral» Olost, 1935), «si voleu passar la serra només trobareu un *biaráy*... veieu?» (signant), Taravil (entre Berga i St. Llorenç de Morunys), 1934. *Viany*.

El punt de partida en degué ser +*vier* 'viarany', que avui ha quedat confinat al Pall. occid. i Ribag.: «seguiu aquell *bié/é* ---» Beranuï de Flamicell, 1959. Coincideix extraordinàriament amb *vier* *VIVARIUM*, doc. en una escriptura d'Ovarra c. S. xii (V. cita a *VIU*), però no hi hagué malentès en la nota de Beranuï, car en el sentit viu s'usava a Ribag. i Sobrarbe: «desde un carrerón o *viero* que va por debaxo de una pleta o cuvilar de Gallinero [el gran pic de 3100 alt. al N. de Benasc] --- hasta las Colladas ---», doc. de 1451, copiat del *Libro Lucero* a Casa la Vila de Benasc, 1965; «la boga --- baxa por un *biro* que ---», copiat d'un doc. original de 1582, a l'ajuntament de Plan de Gistau (1965). També gall. *vieiro* 'corriol, camí' (*DECH* v, 797b36).

D'altra banda d'aquí és derivat (amb sufix -ó, paral·lel) *viaró* (corriol) que per tant hauria valgut més, igual que *viarany*, grafiar amb -er. [1518, *Spill* de Castellbó]; afrontacions de La Bastida d'Hortons: «a la rocha de la Garlanda --- e d'equí puge enlà amont al *sual* de la plana de N'Andreu de la Serqueda de C. e d'aquí va, per lo *viaró* amunt e ix a la Pedra Blanca, qui é a la roureda de la Serqueda» (ed. Baraut, p. 81); però avui només l'he sentit a l'Alt Emp. i alt Gironès: a les Olives de Garrigoles un «tècnic» pastor em definí *biaró* com «camí de 5 pams d'ample per a persones» (1964), «cap allà hi va un *biaró* que si el seguïu ---» Vilamanisclé (1958), i en diversos pobles de la rodalia de Figueres, però aquí, almenys a Fortià (1958), sembla designar un camí de transhumància pastoral: «seguint el *biaró* que va a Andorra ---», registrat des del Bely. com a mot dialectal, i els *DAG.* i *AlcM* en donen cites de Bosch d. l. T., T. Baró, FPBriz i Pons Mass.

Vieta: la *vieta* és la via de la Panderola, o sigui el carrilet del Grau de Castelló a Onda (1961). Mall. cadena d'or prima.

Viat 'cansalada viada', 'la que té vies de gras i magre': l'usa substantivat Cerverí, 3.ª quart S. xiii: «no puix menjar cinc tuynols ['panets'], / se(n)s companatg' e *biada*» (101/2.15); derivat que s'estén més o menys a tot el domini de la llengua, almenys pel Nord: